

УДК 352:364.1(477)

Борисенко В. Ю., аспірант спеціальності 281 Публічне управління та адміністрування

Науковий керівник: Маматова Т. В., д.держ.упр., професор, професор кафедри державного управління і місцевого самоврядування

(Національний технічний університет «Дніпровська політехніка» м. Дніпро, Україна)

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ВИМІРІВ «РЕЗІЛЬЄНТНОСТІ» / «СТІЙКОСТІ» ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

У публікації «Теоретичне підґрунтя дослідження процесів публічного управління у сфері забезпечення резильєнтності територіальних громад в Україні» нами акцентовано на тому, що категорія «резильєнтність» розглядається у сфері публічного управління як здатність системи – території/громади/спільноти – поглинати руйнівні впливи і при цьому зберігати основні функції та структуру, є якістю, яку необхідно набутити, розвинути та безупинно вдосконалювати в межах держави, регіону чи громади [1]. Забезпечення резильєнтності передбачає свідоме керування процесом адаптування системи з метою збереження певних її якостей та дозволити іншим зникнути, при цьому зберігаючи сутність (або «ідентичність») системи [2].

Для забезпечення резильєнтності територіальних громад в умовах воєнного стану та повоєнного відновлення в Україні найбільшою мірою застосовні два технічні підходи (концепції) до резильєнтності, як головного стратегічного імперативу для складних адаптивних систем: резильєнтність як протилежність якості «крихкості» («допустима розширюваність»), що забезпечує отримання додаткової адаптивної здатності, та «резильєнтність як мережева архітектура», що підтримує здатність адаптуватися до майбутніх ризиків, викликів і травматичних подій [1; 3].

В умовах правового режиму воєнного стану та повоєнного відновлення потребують обов'язкового урахування під час здійснення процесів публічного управління шість фундаментальних основ резильєнтності громади (табл.).

Таблиця

Шість фундаментальних основ резильєнтності громади

Назва, англ. /укр.	Зміст / Коментар
People / Люди	Члени громади мають «владу» уявити майбутнє громади та зміцнити її стійкість/резильєнтність
Systems thinking / Системне мислення	Має важливе значення для розуміння складних, взаємопов'язаних криз, що зараз розгортаються, а також того, що вони означають для так само «складних» громад
Adaptability / Адаптивність	Громада, яка пристосовується до змін, є стійкою/ резильєнтною, але, оскільки як спільноти, так і виклики, з якими вони стикаються, є динамічними, адаптація – це постійний процес
Transformability / Спроможність до трансформування	Деякі проблеми настільки значні, що громада не може «просто адаптуватися» – можуть знадобитися фундаментальні, трансформаційні зміни
Sustainability / Сталість	Резильєнтність громади не є «стійкою», якщо вона «служить тільки нам, і тільки зараз»; вона має «працювати на інші громади, майбутні покоління та екосистеми», від яких ми всі залежимо
Courage / Мужність	І як індивідам, і як громадам, нам потрібна мужність, щоб протистояти складним викликам і брати відповідальність за наше колективне майбутнє

Джерело: [1].

На думку дослідників А. Дарковіча та М. Савісько, резильєнтність / стійкість органів місцевого самоврядування зумовлюється трьома вимірами [4]:

1. Готовність (preparedness) розглядається на основі підходу Департаменту США з безпеки (U.S. Department of Homeland Security) як «безперервний цикл планування, організації, навчання, оснащення, тренувань, оцінювання та вжиття коригувальних заходів з метою забезпечення ефективної координації під час реагування на інциденти» [5]. Може бути оцінено через розрахування індексу готовності (Preparedness Index), що містить 14 показників, зокрема, показники наявності плану реагування на надзвичайні ситуації різних типів та масштабів, наявності запасів ресурсів тощо.

2. Надійність (robustness) дослідники визначають із посиланням на роботу Г. Клау та Р. Вайскірхера [6] як «здатність територіальної громади продовжувати функціонувати в умовах шоку або швидко відновлювати виконання власних функцій після вимушеного переривання процесів діяльності» [4]. Може бути оцінено через визначення, чи призупиняла громада процеси надання публічних, зокрема, адміністративних та комунальних послуг в період надзвичайної ситуації / шоку.

3. Адаптивність (adaptability) визначається із посиланням на фундаментальну публікацію «Життестійкість громади як метафора, теорія, набір спроможностей та стратегія для забезпечення готовності до надзвичайних ситуацій» [7] як «здатність громади свідомо змінювати свої практики та/або запроваджувати нові у відповідь на шок, пов'язуючи ресурси (адаптаційну спроможність) з шоками» [4]. Може бути оцінено через визнання кількості реалізованих варіантів адаптації до можливих «шоків» під час надзвичайних ситуацій.

Потребують подальшого наукового опрацювання та адаптування до умов діяльності органів місцевого самоврядування в Україні підходи, що пропонуються міжнародною науковою та експертною спільнотою до визначення вимірів резильєнтності територіальної громади.

Список використаних джерел:

1. Маматова Т., Борисенко В. Теоретичне підґрунтя дослідження процесів публічного управління у сфері забезпечення резильєнтності територіальних громад в Україні. Публічне управління та місцеве самоврядування. 2023. Вир. 2. С. 67–73. DOI: <https://doi.org/10.32782/2414-4436/2023-2-9>
2. Six Foundations for Community Resilience. *Resilience : web-site*. 2023. URL: <https://www.resilience.org/six-foundations-for-community-resilience>
3. Корольчук О. Л., Арнаутова В. В. До питань формування національної резильєнтності: 4 базові концепти розвитку. *Проблеми управління соціальним і гуманітарним розвитком : матеріали XIII наук.-практ. конф. за міжнар. участю, присвяченої пам'яті Решетніченка А. В.* Дніпро : ДРІДУ НАДУ, 2019. С. 349-352. URL: https://palsg.nmu.org.ua/ua/Sci/konf/2019_11_29_Material_Social_develop.pdf.
4. Даркович А., Савісько М. Фактори стійкості громад під час війни. Дослідження впливу економіки, управління та залученості. *VoxUkraine*. 12.09.2023. URL: <https://voxukraine.org/factory-stijkosti-gromad-pid-chas-vijny-doslidzhennya-vplyvu-ekonomiky-upravlinnya-ta-zaluchenosti>
5. Plan and Prepare for Disasters. *U.S. Department of Homeland Security : web-site*. URL: <https://www.dhs.gov/plan-and-prepare-disasters>
6. Klau G. W., Weiskircher R. Robustness and Resilience. *Brandes, U., Erlebach, T. (eds) Network Analysis. Lecture Notes in Computer Science, vol 3418*. Berlin, Heidelberg: Springer, 2005. URL: https://doi.org/10.1007/978-3-540-31955-9_15
7. Norris F. H., Stevens S. P., Pfefferbaum B., Wyche K. F., Pfefferbaum R. L. Community Resilience as a Metaphor, Theory, Set of Capacities, and Strategy for Disaster Readiness. *American Journal of Community Psychology*. Vol. 41. Iss. 1-2. P. 127–150. URL: <https://doi.org/10.1007/s10464-007-9156-6>